

domačo streho v solzah objemali ter ihteli, ne da bi izpregovorili le besedice. Le zdajpazdaj si čul pretrgane besede: Ate — mama — Rudolf!

Prišli so sosedje, in z njimi je odšel Rudolfov oče. Pogledal je še enkrat nazaj na ljubo svoje domovje in ko si je obrisal solze, je korakal ob strani spremljevalca sina in sosedov v svet za kruhom. Tiho je stopala družba ubogih vaščanov po ozki poti do vlaka, ki jih v nekoliko minutah odpelje od predragih svojcev. Tiho, vtopljen v misli, je zdajpazdaj kdo izpregovoril besedico. Tudi Rudolf je izpraševal očeta, in ta mu je prigo-varjal, naj bo priden, naj sluša mater ter ji pomaga. Iz tujine mu pošlje kmalu kaj lepega. Tudi v šoli naj se pridno uči ter mu naj ob koncu šolskega leta pošlje šolsko naznanilo. Jako ga bo veselilo, ako zve, da lepo napreduje. Vzel je oče košček listka ter nanj nekaj napisal in naročil Rudolfu, da odda listek gospodu učitelju.

Kmalu so dospeli do kolodvora. Tu jih je že čakal vlak. Težko sta se ločila oče in sin. Dolgo sta si slonela v objemu. Zadnjič še poljubi oče Rudolfa ter skoči na vlak, ki zazvižga in zbeži z neznansko hitrico.

Dolgo je gledal Rudolf za vlakom, ko se je ta že zdavnaj skril za ovinkom.

Drugi dan je Rudolf zopet prišel v šolo. Oddal je očetov listek gospodu učitelju. Na listku si čital:

„Rudolf Reberščak me je spremljal na kolodvor, ko sem odpotoval v Nemčijo na Vestfalsko. Prosim lepo, imejte potrpljenje z otrokom, skrbite zanj, kolikor je v Vaši moči, ker sedaj nima očeta.

Vedno Vam bom hvaležen.

Z Bogom!

Leopold Reberščak.“

Pozneje je pravil Rudolf gospodu učitelju, da je oče srečno dospel tja, kamor je bil namenjen in da v kratkem pošlje materi nekaj denarja.

Žigatov Primož.

Spisal Ivo Trošt.

„Narobe svet je bil in bo!“ tako je ponavljal Primož in prav je trdil, dasi so ga šteli med tiste redkosejane vaščane, ki se jim suče pod klobukom eno kolesce premalo ali pa preveč. Prav je govoril Primož, si zapalil tobak v vivčku pod nosom in molčal. Saj molče tudi veliki misleci, ko preudarjajo kako veliko misel, ki bi premenila ali vsaj znatno predrugačila sedanji red ali bolje: nered na svetu.

Molk je zlato. Zato je Žigatov Primož največ molčal in največ mislil, toda mislil je vedno — s celim obrazom: usta so se mu širila in ožila ob vivčkovi cevki, povešala in zopet dvigala, kakor če bi s kredo

zaznamenovali na tablo hribe in doline. Oči so mu pomežikovale, tudi lica so pomagala ob tem delu, in celo ušesa so migala všečno ali nevšečno, kakor je že nanesla sreča.

Narobe svet je bil s Primožem. Z njegovo več kot za potrebo naprej se upogibajočo postavo v starikavi noši in z njegovo luknjičavo pametjo so se ljudje bavili več kot z dogodki sodobnega življenja, ki je minilo mimo njih in se ni niti ozrlo na Primoževo rodno vas in njegove občudovalce. V tem času so namreč že zložili o njem pesem:

Žigatov Primož
po travniku gre,
pod noge si gleda,
k' 'ma škornje nové.

Kmalu pozneje je zadonela o njem druga kitica, kako Primož tobak kadi ter si nos smodi. Tretja kitica je pa opevala, kako Primož izgubi črevlje, ki so pa — bolj pametni nego njihov gospodar — priromali pozno v noč sami za njim na hlev leč.

Toda vam to še ni znano. Naj torej povem to dogodbico prav v kratkem. Tudi Primož sam se ni v svojih mislih nikdar na dolgo bavil s tem dogodkom, marveč je ročno pograbil kamen, tresko ali oklešček in zagnal za grdim opravlјivcem, ki je imel pač dovolj časa, baviti se s čim drugim in ne o Žigatovem Primožu zlagati pesmi: Narobe svet!

Zgodilo se je pa tako-le: Prav tisto nedeljo po Sv. Juriju je bilo; tega Primož ne zabi, ko bi imel še stokrat nove črevlje na tem svetu. Odpravil se je popoldne spodobno k litanijam in sklenil podvizati se domov po dovršeni službi božji, ker se jutri začne paša. Žigatov Primož je

bil pa na paši veliki pastir. Prva in zadnja je veljala tam njegova. Vsi so mu bili dolžni pokorščine kakor očetu in mu tudi zažigali tobak v vivčku. Začetek je bil torej določen na jutri. Ker se pa mora tudi tako delo začeti z božjo pomočjo in kolikor možno s primerno slovesnostjo, ki jo občuti duša in telo, je tudi Žigatovka obljubila za malico Primožu natolči jajec v ponev, jih ocvreti z dišečimi ocvirki in postaviti pred velikega pastirja na mizo polič starine, ki se nikdar ni upirala Primožu. Zatopljen v take slastne misli še izza prejšnjih let, je stopal Primož v cerkev, in kadar se mu je oko uprlo pod noge, je videl svoje nove škornje. Napravili so mu jih zato, da ga ne bo zeblo zjutraj in zvečer na pašo in s paše in da bi z boso nogo ne zadeval ob ostro kamenje ali hodeče trnje. Ti škornji so bili njegov ponos — še večji nego telovnik s posrebrnjenimi gumbi. Ustnice so se mu všečno skrivile v podobo črke v in oči ni mogel več dvigniti od novih škorenj. Nad njim je peval v zraku škrijanec, v goščavi se je oglašala kukavica in jata vran se je podila z njive na njivo; on ni videl niti mlade trave pred seboj. Korakal je tudi mnogo hitreje od drugih vaščanov. Kolikor jih je došel in srečal, ni pogledal ne ogovoril nikogar. Korenova Ivanka in Kraljičeva Lenka sta gledali za njim ter se mu čudili na tihem. Poleg njiju je stopal tudi Korenov Pepček in poizkušal posnemati Primoža v hoji. To je dekletoma kar podvojilo smeh. A Žigatov Primož se ni zmenil za nikogar. Vlekel je vztrajno svoj vivček, tiščal obe roki v žep kakor je videl časih gospoda župana, pa gledal nove škornje ter videl v duhu slastno večerjo iz ocvrtih jajec s poličkom vina.

Vse se mu je zgodilo, kakor je mislil in videl.

Kakor vsako leto je začel pastirsko službo v božjem imenu. Toda že takoj prvi dan popoldne je čul — pesem, kako si Primož gleda pod noge.

Poslušal je in se jezil na narobe svet.

Nekaj dni pozneje so mu glasovi nevidnih pevcev iz goščave prepevali še zraven prve kitice tudi druge, kako Primož kadi tobak, si smodi nos in se še smeje poleg tega. Tedaj se je kakor besen zapodil v goščavo, nekaj pevcev zlasal, nekaj pa razpodil.

Solnce se je vedno topleje oziralo na mater zemljo. Drevesa so otesla pisano obleko in jela kazati pomalem svoje sadove. Prve seveda so bile črešnje. Gorko dopoldne je bilo, ko je pasel Primož svojo goved prav tik Žigatovega travnika. Blizu ograje je stala ne visoka črešnja-cepljenka in na nji vse polno vabljevih, rdečih črešenj. Primož zaupno izroči živino svojim mladim tovarišem, sezuje črevlje, odloži celo vivček in spleza z velikim trudom na drevo, da se do mile volje naužije božjega daru. Nabere še nekaj črešenj, da z njimi maličkom poplača njihov trud in zleze z drevesa. V lastnem užitku ni vedel Primož, da pripeka solnce, da komarji in obadi dražijo živino, ki je zbežljala domov, tovariši so izginili kdovekam, če se niso celo vdrli v tla. Pastirjev nikjer, živine nikjer in — črevljev nikjer. V taki zadregi ni bil Primož še nikdar, odkar uživa čast velikega pastirja.

Žalosten se skrivaje splazi domov, pa na tihem na hlev domače hiše. Od tu je videl v svoje nemalo presenečenje, da je govedo doma. Stalo je pri jaslih neprivezano in z repom otepalo nadležne muhe. Primož ga priveže in gleda, če niso z govedom — pribezljali tudi škornji domov.

Nič. Popoldne je moral bos na pašo, a malički so se ga ogibali kakor nalašč. Ti preteta reč! Sram ga je bilo. Kaj, ko bi jih ukradel kdo? — Samo kje so, kje? Zvečer ni dolgo zatisnil očesa in ko je zadremal, se mu je sanjalo, da vidi, kako sam peklenšček na gorečih vilah odnaša njegove škornje kdovekam. Stresel se je, zdramil in vzdihnil prav srčno in milo. Šele črez dolgo je zaspal in sanjal, da so črevlji na črešnji — prav na koncu veje, kamor ne more do njih. Zjutraj je zagledal črevlje ob svojem zgjavju, sklenil roke ter zahvalil Boga in vse svetnike, da jih ni odnesel peklenšček na črešnjo.

Hudomušni pastirji so mu jih bili skrili in ponoči donesli na dom. Naslednji dan je pa že slišal, kako spleza Primož na črešnjo, mu vrug odnese škornje, a ponoči prihite sami za njim k postelji. Napev je bil prav tak kot za prvo in drugo kitico.

Primož zgrabi zakrivljeno pastirsko palico in jo takoj zapodi za prvim nagajivcem, a ta se mu izmuzne in zavpije:

„Pa bi jih bil varoval sam; čemu si pustil vruga na travnik? Narobe svet!“

Kaj je hotel Primož odgovoriti na to? Zapalil si je tobak v vivčku in molčal. Če so ga pa le dražili, je pobral kamen, tresko ali oklešček in ga vrgel za pederznimi opravljivci.

„Narobe svet je bil in ostane!“ si je ponavljal v tolažbo. „Kakor da nimajo ljudje potrebnjega opravila nego da oponašajo mene!“

Razbiti vrč.

»Po vodé!« zakliče mati.

Hitro vrč v roké —
sestrica in brat hitita
mami po vodé.

»Danes vodo jaz nastrežem,«
sestra govori.

»Danes jaz!« de bratec moško,
»včeraj si jo ti!«

In beseda da besedo,
vrč zdrči iz rok,
lica, roke in črepinje
moči bridki jok.

E. Gangl.